

הרב בנימין יצחק הלוי

בדין מים שלא לנו אך התקדרו במקרר שכשרים לכתחילה ללישת מצות

א.

איתא בגמ' פסחים (מב.): "אמר רב יהודה אשה לא תלוש אלא במים שלנו. דרשה רב מתנה בפפוגיא, למחר איתו כולי עלמא חצבייהו ואתו לגביה, ואמרו ליה הב לן מיא, אמר להו אנא במיא דביתו אמרי". ופרש"י שלנו: "בלילה, מפני שבימי ניסן המעיינות חמין, שעדיין ימות הגשמים הן, כדאמרינן במי שהיה (פסחים צד:) בימות הגשמים חמה מהלכת בשיפולו של רקיע, לפיכך כל העולם צונן ומעיינות חמין, הלכך מלינן בלילה ומצטננין". ע"כ.

ומבואר בדבריו שכל עיקר הטעם שיש להלין את המים הוא כדי שיצטננו וע"י כן אין חשש שהבצק יחמיץ, משא"כ אם המים מעט חמים וכדו'. ולפ"ז נראה לומר בפשטות שכיום, שאפשר לקרר מים במקרר, לא בעינן מים שלנו, וסברא פשוטה היא. אלא שאחר העיון בדברי הפוסקים נוכחתי לראות שאין זה מוסכם. דהנה במור וקציעה (סי' תנה) כתב: "ונ"ל שכל דקדוק מים שלנו, דווקא לדידהו בא"י ובבל דחביל להו עלמא. משא"כ באלה ארצות צפוניות דידן שבימי ניסן הוא זמן קר, יש להקל עכ"פ בדיעבד בשעת הדחק". עכ"ל. הרי שהסכים לסברא הנ"ל רק בשעת הדחק.

ויתרה מזאת ראיתי בשו"ת חתם סופר ח"ד (אבן העזר סי' קנג) שכתב: "ועינינו רואות שכל המים הנשאבים מהבאר צנים הם מאוד לפעמים עד להקפיא ככפור ומ"מ אמרו חז"ל אשה לא תלוש אלא במים שלנו מפני שהמעיינות חמין לכל מר ומר כפירושו מדוע לא ניסה זה בהכנסת יד? אלא ע"כ אין המובחזן הזה אבן בוחזן כי חמימות המים באמצעיותם וגידי המים מתחממים ונכנס לתוך הקמח ואין זה נרגש בעליון המים ובחיצוניים... והנה אמרו הפשרת השלגים לעולם רותחים ועיין מג"א סי' תנה (סק"ה) ועינינו רואות שהיד מתקרר בהם". עכ"ל. ועיין במג"א שם שכתב דהפשרת שלגים וגשמים לעולם רותחין. ובאמת תמוה היאך שייך לומר עליהם 'רותחין' כאשר הם צוננים, ואע"פ שנצטננו ע"י החום מ"מ הם כעת צוננים אף יותר ממים שלנו. ומש"כ החת"ס שגידי המים מתחממים וכו', אינו מובן.

וכן ראיתי למהר"ם חלאווה (פסחים מב.) שכתב: "י"מ שהחמה מהלכת אחרי הכיפה בלילה ומחממת את המים ואין זה נכון שהחמה רחוקה היא מן המים בלילה כמו ביום ומה שהמעיינות רותחין בימות הגשמים דבר אחר גורם כמו שאני עתיד לפרש בפסח שני... אלא הטעם מפני שבטבען מחמיצין משא"כ בשאר משקין כדאמרן במי פירות, מפני שהמים מרוב קרירותן מעוררין חום הדבר המתערבין בו אחר שהיה טבע לח ועכשיו בא שכנגדו לגרשו ממנו והחום ההוא פועל פעולתו הראויה לו בהתעוררו כל שנשאר כח בו די לפעול כשאין תגבורת הקור

עליו שיגרשנו ממקומו לגמרי וישכון תחתיו... וכל שהמים יוצאים ממקורן הם על כחם וטבעם בשלימות וכל ששהו לאחר השאיבה בטל כחם קצת ובלבד שעבר הלילה מפני שהלילה מפיג כח כל דבר כמו שאמרו בקדרה שאינה בת יומה ואין זה תלוי בחום המים וקיריותן כי הטבע פועל ואין זה מקום לבאר טעם הפגת הלילה. ומ"מ אינן צריכין לינה אלא מים נובעין אבל מי שיחין ומעירות שבבית אינן צריכין שהוי כלל וכן כתבו בעלי התוספות ז"ל ובלבד שלא יהא במקום מגולה שהשמש מכה עליהן דהו להו מים שנתחממו בחמה אא"כ השהן עד שיצטננו בין ביום בין בלילה". עכ"ל. ועליו הסתמך בתשובות והנהגות (ח"ב סי' רל) לאסור מים שנתקררו במקרר. וכעין זה כתב בספר הערות הגר"ש אלישיב (פסחים מב.) וז"ל: "והיכא דלא לנו וקירר במקרר אפשר דגם לא מהני דאין אנו בקיאין בטבע הדבר ואפשר רק בהשהיה של י"ב שעות משך לילה רק אז פג החמימות בטבע לענין שלא יחמיץ".

ב.

אולם לפי האמור לעיל יש לתמוה, שהרי מפשטות לשון רש"י משמע שהטעם דבעינן מים שלנו הוא כדי שיצטננו, וזו הסיבה שאמרו אשה לא תלוש בחמה, משום שהחום גורם לחימוץ. וכן משמע משאר סתמות לשונות הראשונים שהעתיקו דברי רש"י, וכמש"כ ר"י מלוניל: "הילכך מלינין המים בלילה ומצטננין". וכ"כ בפסקי הרי"ד (פסחים מב.) וכ"כ באגודה (פסחים פ"ב סי' מא): "לכן צריכין לשואבו שיצטננו... נראה לי במקום אשר המרתפות חמין הגאונים כתבו שאין להשים המים בתוכן, דחמה מהלכת תחת הרקיע ועינינו רואות המרתפות העמוקות חמין בחורף". עכ"ל. וכ"כ רבינו חננאל (פסחים מב.): "אמר רב יהודה אין לשין אלא במים השאובין מאתמול ולנו בלילה דאינון מיא ביתו ונצטננו הרבה". וכ"כ המאירי (פסחים מב.): "ר"ל שנשאבו מאתמול או בתחלת הלילה ונצטננו כל הלילה או רובה, ונהגו להעמידם במקום מגולה כל הלילה כדי לצננם הרבה אלא שאין עכוב בכך". וכ"כ הר"ן (פסחים יב: מדפי הרי"ף): "לשון לינה שנשאבו מאתמול ונצטננו כל הלילה". וכ"כ בספר המנהיג (הל' פסח עמ' תמח): "ולא במים שנשאבו בו ביום אלא במים שלנו הלילה ונתקררו". וכ"כ הרוקח בדרשה לפסח שבלילה המים מצטננים. וכ"כ הכלבו (סי' מח): "פירוש, שלנו בלילה ונתקררו בקדרות". וכ"כ בשו"ת הרא"ש (כלל יד סי' ב): "וכן עמא דבר לשאבן בין השמשות. ואם העת הוא חם ישימם במרתף שהוא קר, ואם העת קר ישימם באויר כי המרתף חם". וכ"כ בספר אהל מועד (שער הפסח דרך ד): "ולא במים שנשאבו בו ביום אלא במים שלנו פי' שנשאבו מאתמול ונצטננו כל הלילה".

א. עוד יש להעיר מהא דאיתא שם בגמ' (פסחים מב.): "דרש רבא, אשה לא תלוש בחמה, ולא בחמי חמה, ולא במים הגרופין מן המולייר" ופרש"י: "הגרופים מן המולייר, דוד גדול של נחושת, ותלוי על האור כל שעה, ונחושתו עבה, ואפילו כשאין שם אור, מים שבשוליו חמים או פושרין" אולם הרי"ף (יב.) כתב: "ולא במים הגרופים פירוש מים שנשאבו בו ביום אלא במים שלנו. עכ"ל. ומבואר שלא גרים מן המולייר ולכן פירש דהם מים שנשאבו בו ביום" וכ"כ הרמב"ם (הל' חמץ ומצה פ"ה ה"א): "ואין לשין לא בחמין ולא בחמי חמה, ולא במים שנשאבו בו ביום אלא במים

ג.

וכן נראה להוכיח ממש"כ באיסור והיתר לרש"י (סי' יד): "הילכך כיון דמעיינות רותחין חשו חכמים לפי רוב עיירות שאין להם מי נהרות אלא מי בארות נובעין ממי מעיינות דבשעה שהן שאובין חמים הם לפיכך ידלם מבערב כדי שיצטננו". עכ"ל. וכן הוא בשאר ספרי דבי רש"י (סידור רש"י סי' שסה, מחזור ויטרי הל' פסח סי' יד, ספר האורה ח"ב דין לישא). ומשמע מדבריו שבנהרות לא בעינן מים שלנו כי הם אינם רותחים כמו המעינות, דזיל בתר טעמא דבעינן מים צוננים והרי הם צוננים. וכן כתב הראב"ה (ח"ב פסחים סי' תפה) דדוקא מעיינות רותחין אבל לא נהרות וכתב: "ומצאתי און לי בדברי רש"י בתשובותיו... משמע מדבריו שבנהרות ליכא למיחש. ומיהו אין לפרוץ גדרים של ראשונים". עכ"ל. והביאו הרא"ש (פסחים פ"ב) וכ"כ בשבלי הלקט (סי' ריא). ומש"כ שאין לפרוץ גדרן של הראשונים נראה דהוא דוקא בזמנם שהיו שואבים מן המעינות, משא"כ בזמנינו שמקררים מצויים בכל בית דירה. וכ"כ בארחות חיים (הל' חמץ ומצה סי' צט): "ובשם הראב"ד ז"ל מצאתי כי מי הנהרות שהן קרים אין צריכין לינה ומותר ללוש בהן תכף שנשאבו". עכ"ל. עו"כ שם: "ומים שלנו פי' לשון הגאון דמותבי לה תותי כוכבי נראה לפי דעתו שצריך להעמיד המים במקום מגולה כדי לצנן המים". עכ"ל.

אולם יש להעיר ממש"כ רש"י (פסחים סד): בד"ה מעינות צוננין: "אין לך מים נובעין שאינו צונן ביום יותר מבליילה, ואף על פי שמי נהרות חמין הן, ביום בחום הקיץ הוא זה, מפני שרחקו ממקום נביעתן ונתחממו בחום העולם, אבל תכף נביעתן הן צונן ביום, לפי שהחמה גבוהה מהן. ובליילה מעיינות רותחין: שהחמה מחממתן תחת הקרקע, תדע, שבעלות השחר אתה רואה עשן על הנהרות". עכ"ל. ומשמע שסובר שגם נהרות רותחין. ומ"מ אין בזה סתירה לנדר"ד, כי גם שם משמע שכל ענין הלינה הוא לצנן את המים.

ד.

וראיתי לרבינו אשר מלוניל בספר המנהגות (כב): שכתב: "ונהגו שמניחין הכדין מלאין בחצר שאינה מקורה לצנן המים, כי כל הבריות הם מארבע יסודות אש ורוח ומים ועפר, והמים גם הם מארבע יסודות... תדע כי בימי החורף מעלין הבל מפני יסוד האש שבהן אבל בימות הקיץ מפני הבל העולם אינו ניכר הבל המים כמו שאינו ניכר הבל פי האדם רק בחורף ולא בקיץ.... ותנן אין מוציאין את האור לא מן המים, ושמעתי שממלאין כלי זכוכית במים ומעמידין אותו בשמש בצהרים ומושיבין אותו כמוך חרוך באש, והאש יוצא מכלי זכוכית, הרי מצינו שיש במים יסוד אש ואף על פי שקרים הם". עכ"ל (והביאו בארחות חיים הל' חמץ ומצה). והנה מש"כ להביא ראיה שיש יסוד האש במים מהמשנה שאין מוציאין את האור מן המים, הרי כיום אנו יודעים שזה

שלנו, ואם עבר ולש באחד מכל אלו הרי הפת אסורה" עכ"ל. ומבואר שמים שנשאבו ביום, מכיון שהשמש מחממתן יש לקררן ע"י שילינו אותם. ולא כתבו שיעור להלנת המים אם מתחילת הלילה וכדו', וצ"ל שהשיעור הוא כל שהגיעו לכלל צינון.

כעין הוצאת האש ע"י זכוית מגדלת שמוציאה את האש מפני שהיא מרכזת את קרני השמש אל מקום אחד ולא משום שיש במים יסוד אש.

ה.

ובספר יראים (סימן נב) כתב: "פירש"י טעם מים שלנו, לפי שהחמה מהלכת ביומי ניסן שהוא עדין מימות הגשמים בשיפולי רקיע ומעיינות רותחות, ולפי טעמו השואבין בבקר ומשהין עד הערב מותר. ומההיא דפפניא אין ראייה מעתה, אך נראה לי הטעם לפי שהחמה מהלכת בימי ניסן שהוא עדיין מימות הגשמים בלילה תחת (הרקיע) (צ"ל הקרקע דכך הוא בגמ') דחכמי אומות העולם אומרים בפ' מי שהיה טמא (צד:) ואמר ר' נראין דבריהן, הלכך אין להם תקנה אלא שלא יהיו בלילה במחובר. ולפי זה הטעם שאבו בתחלת הלילה מותרות מיד, ולפי טעם זה אסור לאחר שאיבתן לאחר התחלת הלילה". עכ"ל.

ובאו"ז (ח"ב פסחים ס' רנו) כתב: "שהרי ביום מעיינות צוננים ובלילה רותחים לפיכך מלינן עד הבקר ומצטננין בעמוד השחר והן צוננין יפה. הלכך אסור לעשות מצות קודם עמוד השחר אם נשאבו באותה לילה. ואף על פי שמעיינות צוננים ביום אין להתיר מים בלא לינה, אבל לשאוב ביום ולהלין בלילה יש שאסרו המצות אפילו בדיעבד, ושיבוש הוא שהרי ביום צוננין אפילו יחשבו בלילה רותחים". עכ"ל.

והנה מש"כ שאע"פ שמעיינות צוננים ביום וכו' הוא לשון הגמ' שם (צד:): "חכמי ישראל אומרים ביום חמה מהלכת למטה מן הרקיע, ובלילה למעלה מן הרקיע. וחכמי אומות העולם אומרים ביום חמה מהלכת למטה מן הרקיע, ובלילה למטה מן הקרקע. אמר רבי ונראין דבריהן מדברינן, שביום מעיינות צוננין ובלילה רותחין. תניא, רבי נתן אומר בימות החמה חמה מהלכת בגובה של רקיע, לפיכך כל העולם כולו רותח ומעיינות צוננין. בימות הגשמים חמה מהלכת בשיפולי רקיע, לפיכך כל העולם כולו צונן ומעיינות רותחין". ולכאורה קשה, דמדברי רבי מוכח שהמעיינות צוננים ביום וממילא לא בעינן לינת לילה, ומאידך מרבי נתן מוכח שבימי ניסן שהם ימות הגשמים, מעיינות רותחין, וא"כ הו"ל כמחלוקת במציאות. כמו כן דברי רבי שהביא האו"ז לכאורה סותרים את הטעם של לינת המים. ואפשר לומר דרבי איירי בא"י, ורב יהודה שהצריך מים שלנו איירי בבבל ששם חם הרבה יותר, וזה חיזוק לדברי המור וקציעה הנ"ל.

ו.

ומצאתי און לי בשו"ת הרדב"ז (ח"ו סי' ב אלפים קעב) שנשאל אי מי גשמים בעו לינה, והשיב שלדעת המתירים מי נהרות דלא בעו לינה כ"ש מי גשמים, דטעמא הוי משום שהם קרים. ומש"כ הרא"ש אין לפרוץ גדרן של ראשונים, בנ"ד לא שייך הק טעמא כי חכמים לא דברו על מים הנקלטים מהאוויר ואין לנו להוסיף על גזרתם... וליכא לאקשוויי דכל מדות חכמים כך הם ולא נתנו דבריהם לשיעורין, שהרי אמרו אין לשין אלא במים שלנו, וע"י לינה יצטננו. הכא נמי

ירידתם באויר הקד הוה במקום לינה. ויותר מסתבר שמי גשמים לא בעו לינה לכ"ע ועדיפי ממים שלנו. עכת"ד.

וכן נראה דעת הגר"ז (סי' תנה סעיף כח) שכתב: "ואפילו לכתחלה נוהגין היתר לערב מים שלא לנו ברוב מים שלנו ואין זה כמבטל איסור לכתחלה לפי שמה שמותר ללוש בהם לאחר שנתערבו אינו מחמת שהמים שלא לנו נתבטלו ברוב אלא מחמת שנצטננו ברוב מים שלנו שהן צוננין ואף לכתחלה מותר לצנן ואף שיש חולקין על זה ואוסרין לערב בידים מכל מקום אין למחות ביד המקילין כסברא הראשונה".

כמו כן יש לצרף את דעת הפוסקים שהקלו בדיעבד במים שלא לנו וכמש"כ האו"ז הנ"ל, וכ"כ האגור (סי' תשנו): "אבל במים שלא לנו בדיעבד מותר ואפי' לכתחילה שרי למילש בהו אי לית ליה מיא אחריני ולזה הסכים הרא"ש לה"ט".

ז.

והנה מה שאמרו חז"ל שהמעיינות חמים בלילה כי החמה מהלכת תחת הארץ, הוא משום שחשבו שהארץ שטוחה והרקיע הוא כעין גג או כיפה מעל הארץ, וביום השמש הולכת תחת הרקיע ובלילה השמש הולכת תחת הארץ (וכפי שהודו חכמי ישראל לחכמי אומות העולם). אך כיום ידעינן בודאות שגם חכמי אומות העולם טעו, שהרי הארץ היא כדור המסתובב, וא"כ יוצא שבלילה השמש רחוקה יותר מהמעיינות כי כדור הארץ חוצץ ביניהם בתוספת למרחק שיש בין השמש לארץ. והטעם שהמעיינות חמים בלילה הוא משום שבמהלך היום השמש מחממת את הקרקע והמים שעליה, ובערב מכיון שאין השמש שולטת מתקרר האויר, ולפנות בוקר מגיע לשיא ההתקררות, וכתוצאה מכך שיש הפרשי מעלות חום בין האויר לקרקע רואים ערפל ע"פ הארץ או הנהר (וזה כדוגמת בקבוק מים קרים שמוציאים מהמקרר ביום חם שמתמלא אגלי טל כי הבקבוק קר והאויר חם), וזה הוא העשן שכתבו הראשונים הנ"ל שרואים על הנהרות, וחשבו זה למופת ולאות שהרתיחה של המים היא מחמת השמש שתחתיהם. אך לפי האמור, טעם זה יש לדחות מהמציאות הנגלית לעינינו. והטעם שהמעיינות חמים הוא משום שהאויר בלילה קר והמים פחות קרים כי נתחממו ע"י השמש ולכן נדמה לאדם שהמים חמים, אך באמת אין זה נכון, אלא האדם קר לו, וע"י זה שהוא נכנס למים שפחות קרים מהאויר הוא חש כאילו התחמם, כי כעת הוא נמצא במקום שהטמפ' גבוהה יותר. אך ביום המצב הפוך, האויר חם מאד מחמת השמש והמים פחות חמים ולכן כאשר האדם נכנס למים שהטמפ' שלהם פחות מטמפ' האויר, הוא חש שהמים קרים. ומ"מ לענין מים שלנו יתכן שאין נפק"מ, שהרי טמפ' המים בלילה וביום לכאורה שוה ורק חום האויר משתנה. ולפי זה יוצא שמש"כ בשו"ע (סי' תנה) שאם שואבם בבה"ש מותר מיד (והוא כשיטת הרא"ם הנ"ל), אינו עולה בקנה אחד עם המציאות.

ח.

וחזות קשה הוגד לי בשו"ת דברי יציב (חיו"ד סי' יד) ומפיו לפידים יהלוכו נגד חכמי הטבע שאין לסמוך עליהם בעניני הלכה וז"ל: "והגע עצמך בהרבה גופי הלכות שקבעו חז"ל בדרכי הטבע, וכגון בעניני קביעות וסתות וכדו', שאם נחקור תמיד בדעת הטבעיים בטלה תורה ח"ו. ובענין מים שלנו שהחיוב לשאוב בין השמשות, ואם יאמרו וישערו ע"פ כלי מדידה שלהם שעדיף לשאוב ביום או בלילה, וכי ח"ו נשמע להם נגד מה שיסדו חכמה ק... וברור כשמש שהטבעיים אין להם חלק ונחלה בתורת ה', ואין לסמוך עליהם בעניני הלכה וכשרות כי אין מחקריהם מיוסדים על אדני התורה והאמת, ולא מפני שהם מדמין נעשה מעשה, ודיינו אם נסמוך עליהם בעניני רפואה שהאריכו בזה הפוסקים בדין נאמנות הרופאים, וידוע מ"ש הח"ס (ע"ז לא: בד"ה אידי דאכלי) שכל חכמתם בנוי על טבעי גופי עכו"ם דאכלי שקצים ורמשים ולא על גופי אדם מישראל דמשונה מהם, וכמבואר בש"ס שבת (פו:) עיין שם, ומכ"ש שח"ו לסמוך עליהם בעניני בליעה ופליטה וכדו' שאין להם שום מושג בזה, ואפילו להחמיר וכ"ש להקל". עכ"ל.

וקשה טובא, דהלא אמרו חכמים (איכה רבה פ"ב) חכמה בגוים תאמין. וגם תקנו עליהם ברכה כדאיתא בברכות (נח.). הרואה חכמי אומות העולם אומר ברוך שנתן מחכמתו לבשר ודם. כמו כן חז"ל תקנו ברכת הראיה על חכמי הגויים. עוד אמרו שם (ס.) תני דבי רבי ישמעאל רפא ירפא מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות. אלמא דמחזקינן לחכמתם כחכמה אמיתית. וודאי שאין לסמוך על כל דבריהם, שהרי יש דברים שאינם מדויקים ומוכחים ונאמרו רק ע"י השערות, ופעמים שאף יש מחלוקות ביניהם. אך בדברים שהם ברורים מעל לכל ספק למה לא נקבל דבריהם, והלא גמ' מפורשת היא שהודו חכמי ישראל לחכמי אומות העולם, ונמצא שלא כל דברי חז"ל בעניני הטבע נאמרו ברוח הקודש. וראיה לדבר הוא מה שכיום ברור לכולנו שהארץ היא כדור עגול המסתובב, וע"י כן משתנה היום ללילה, וזה ודאי לא כמו שחז"ל ואומות העולם הבינו שהארץ שטוחה ומעליה יש כיפה הנקראת רקיע, והשמש בזמן שקיעתה נכנסת בחלון הרקיע וכשיוצאת ממנו הוי לילה, ורק נחלקו אם בלילה מהלכת השמש תחת הארץ או מעל כיפת הרקיע, דהיום ידעין שודאי אינו כן מחוש הראות, והמוחש לא יוכחש.

גם הראיה שהביא מהחת"ס קשה, שהרי החת"ס שם כתב שקשה לו היאך אנו סומכים על רפואות הגויים והלא כל נסיונות הרפואה נעשו על גויים ובוזא אמרינן בגמ' (ע"ז לא:) שמכיון דאכלי שקצים ורמשים חביל גופייהו ואינם מסתכנים אם שותים משקה גלוי, עכת"ד. אך כל זה לגבי שינוי הגופות שבזה י"ל שהם חסונים יותר, אך לגבי חכמתם לא אמרינן כן. ושו"ר שכ"כ החת"ס (שו"ת ח"ב י"ד סי' קסז) וז"ל: "אבל אחר בקשת המחילה מרבותינו הקדושים לא צדקו דבריהם בזה כי האמת עם הרמב"ם כאשר יעיד הניסיון עפ"י חכמי וספרי הניתוח אשר לפנינו מספרי בני ישראל כמו מעשי טוביה וס' שבילי אמונה... ויש לפני עוד ספרים מדויקים מרופאים מומחים אשר לא מבני ישראל המה בכמה וכמה ציורים כולם יעידון ויגידון כהרמב"ם ז"ל ומיני' לא ניזוע גם שאלתי רופאים וכך אמרו לי". עכ"ל.

וכ"כ רבי אברהם בן הרמב"ם (נדפס בתחילת הספר עין יעקב) וז"ל: "דע כי אתה חייב לדעת, כל מי שירצה להעמיד דעת ידועה ולישא פני אומרה ולקבל דעתו בלי עיון והבנה לענין אותו דעת אם אמת אתה אם לא, שזה מן הדעות הרעות, והוא נאסר מדרך התורה וגם מדרך השכל. ואינו ראוי מדרך השכל מפני שהוא מתחייב גרעון וחסרון בהתבוננות מה שצריך להאמין בו. ומדרך התורה מפני שנוטה מדרך האמת ונוטה מעל קו הישר, אמר השי"ת לא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפוט וגו'. ואמר לא תכירו פנים במשפט וגו'. ואין הפרש לקבלת אותו דעת להעמידה בלא ראייה, או בין שנאמין לאומרה ונשא לו פנים ונטען לו, כי האמת אתו בלא ספק, מפני שהוא אדם גדול כהימן וכלכל ודרדע. שכל זה אינו ראייה אבל אסור. ולפי הקדמה זו לא נתחייב מפני גודל מעלת חכמי התלמוד ותכונתם לשלימות תכונתם בפי' התורה ובדקדוקיה ויושר אמריה בביאור כלליה ופרטיה שנטען להם ונעמיד דעתם בכל אמריהם ברפואות ובחכמת הטבע והתכונה, ולהאמין אותן כאשר נאמין אותן בפירוש התורה שתכלית חכמתה בידם, ולהם נמסרה להורות לבני אדם... וכן אין לנו לטעון לאריסטו ולומר הואיל ואדון חכמי הפילוסופים הוא והקים מופתים אמתים על מציאות הבורא יתברך, וכיוצא בזה מהדברים האמתים שבאו במופת ופגעו דרך האמת, כי כן מצא האמת באמונת קדמות העולם ושאין הבורא יתברך יודע הפרטים וכיוצא בזה. ולא להכזיבו ולומר הואיל וטעה באמונת אלו כי כן טעה בכל אמריו. אבל יש לנו ולכל נבון וחכם להתבונן כל דעה וכל מאמר על דרך שיש להתבונן אותה ולאמת ולקיים מה שראוי לקיים ולבטל מה שראוי לבטל, ולעמוד מלפסוק הדין במה שלא הוכרע האחד משני הפכים שמעמידין אותו באמרם בו תיקו. וחוזרים להם מדעת שנתאמת להם באמרם בהרבה מקומות חזר בו רבי פלוני מדבריו, וחזרו בית הלל להורות כב"ש. וגדול מזה בהוראתם ואהבתם דרך המשפט אמרו אוקי רבא אמורא עליה ודרש ואמר דברים שאמרתי בפניכם טעות הם ביד... וראיתי להביא כאן מאמר שאמרו ז"ל... אמרו ז"ל בגמ' דפסחים, ת"ר חכמי ישראל אומרים... עד אמר רבי, נראים דבריהם, שביום מעינות צוננים ובליילה מעינות רותחים". עכ"ל. ועיין עוד בענין זה מש"כ הרב משה לוי זצ"ל באור תורה (טבת תשנ"ב) והודפס גם בסוף ספרו מנוחת אהבה במילואים שבסוף ח"ג בענין הריגת כינים בשבת.

בסיכום: דין מים שלנו הוא שיהיו צוננים, ואינו ענין סגולי, וכל שהמים צוננים מכל סיבה שהיא, כגון מים שבארצות הקור, או מי גשמים, או מים שהתקררו במקרר, אפשר ללוש בהם לכתחילה אע"פ שלא לנו, ונראה שהם אף מהודרים יותר ממים שלנו.

